

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część XCIII. — Wydana i rozesłana dnia 15 października 1897.

Treść: (Nr 234—239.) 234. Rozporządzenie, dotyczące się wykonania §. 10, ustęp 3, ustawy z dnia 16. stycznia 1896 o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi. — 235. Rozporządzenie, zawierające postanowienia co do wyrobu lub przyrządzania naczyń do jadła i napojów, tudzież naczyń i przyborów, w których zachowuje się żywność lub których się do żywności używa, jakoteż co do kupczenia takimi przedmiotami. — 236. Rozporządzenie, dotyczące się przemysłowego wyrobu wody sodowej. — 237. Rozporządzenie, dotyczące się używania przyrządów lewarowych przy przemysłowym wyszynku piwa. — 238. Rozporządzenie, którem tak zwane „obrazki do przyklejania“, pyłem szklanym posypane, jakich dzieci do zabawy używają, zostają zakazane. — 239. Rozporządzenie, zabraniające sprzedaży i używania anyżu gwiaździstego „japońskiego“ (owoców skimmii) do celów lekarskich, tudzież spożywania go w jakikolwiek inny sposób.

234.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych i sprawiedliwości z dnia 13. października 1897,

tyczące się wykonania §. 10, ustęp 3, ustawy z dnia 16. stycznia 1896 (Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897) o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi.

W wykonaniu §. 10, ustęp 3 ustawy z dnia 16. stycznia 1896 (Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897) ogłaszają się zawarte w załączce przepisy ustawowe tudzież przez najwyższą Władzę administracyjną wydane i powszechnie obwieszczone zanim ta ustawa zaczęła obowiązywać a którymi już zaprowadzone były zarządzenia lub zakazy w myśl §§. 6 i 7 rzezczonej ustawy i które jeszcze nadal pozostają w mocy obowiązującej

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w wykonanie od dnia, w którym ustawa z dnia 16. stycznia 1896 (Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897) nabędzie mocy obowiązującej.

Badeni r. w.

Gleispach r. w.

Załączka.

I.

Rozporządzenie Ministerstwa stanu w porozumieniu z Ministerstwem handlu, sprawiedliwości i policji z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54),

tyczące się używania farb trujących i przetworów zdrowiu szkodliwych do rozmaitych przedmiotów użytkowych i sprzedaży takowych.

§. 1. Zakazuje się używania farb zawierających metale (z wyjątkiem żelaza), gumiguttę, kwas pikrynowy lub anilinę do przedmiotów śniednych wszelkiego rodzaju (żywności i napojów), licząc tu także cukierki i figurki z dragantu, skrobii i cukru wyrabiane.

§. 2. Do barwienia lub malowania bawidełek dziecięcych nie wolno używać przetworów i farb zawierających arsen, antymon, ołów, kadm, miedź, kobalt, nikel, rtęć (z wyjątkiem czystego cynobru) cynk lub gumiguttę.

Innych farb metalicznych pozwala się wprowadzić używać, jednakże farby takie powinny być na przedmiotach niemi pomalowanych powleczone pokostem zapobiegającym działaniu wilgoci i nie dającym się łatwo zetrzeć.

§. 3. Materiałów, których używanie jest w §. 2 zakazane lub tylko warunkowo dozwolone, można

używać do malowania naczyń glinianych w które żywność ma być wkładana, lecz tylko pod tym warunkiem, żeby powłoka barwista była wypalona.

4. Kwiaty sztuczne barwione przetworami arsenowemi lub naturalne części roślinne maczane w farbach arsen zawierających można wyrabiać tylko pod warunkiem zupełnego zapobieżenia zapomocą powłoki pokostowej sypaniu się pyłu tych farb trujących, — podobnie obicia farbami arsenowemi malowane wolno wyrabiać tylko pod warunkiem opatrzenia powłoką pokostową tychże tapet lub ich części tak pomalowanych.

§. 5. Zakazuje się używania farb arsen zawierających do malowania ścian w izbach mieszkalnych i w innych lokalach, w których ludzie przebywają lub się zgromadzają.

§. 6. W ogóle do wyrobu rzeczy śniednych tudzież do wyrobu naczyń stołowych i kuchennych, do wyrobu odzieży i kosmetyków wszelkiego rodzaju zakazuje się używania takich materyałów, które w tym sposobie lub w tej postaci w jakiej są użyte, szkodziłyby zdrowiu.

§. 7. Oprócz wyrobu, zakazuje się także handlu, wyszynku i w ogóle wszelkiego zbytu przedmiotów wymienionych w paragrafach powyższych a nie odpowiadających postanowieniom tamże zawartym.

II.

Rozporządzenie Ministertswa spraw wewnętrznych, w porozumieniu z Ministerstwami handlu i sprawiedliwości z dnia 1. marca 1886 (Dz. u. p. Nr. 34),

tyczące się używania barwników, otrzymywanych z anilinu lub z innych składników smoły węgla kamiennego do wyrobu przedmiotów spożywczych.

W myśl §§. 1 i 6 rozporządzenia z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54) zabrania się używania do wyrobu przedmiotów spożywczych wszelkiego rodzaju takich barwników, które wytwarzane są zapomocą działań chemicznych z anilinu lub z innych składników smoły węgla kamiennego, mianowicie kwasu rosolowego, otrzymywanego według rozmaitych metod.

III.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych, skarbu, handlu i rolnictwa z dnia 10. sierpnia 1892 (Dz. u. p. Nr. 134),

zabraniające wprowadzania win barwnikami smołowemi zabarwionych.

Ażeby postępowanie na komorach doprowadzić do zgodności z obowiązującymi przepisami zdrowotnymi, według których stosownie do rozporządzenia z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54) barwienie wina barwnikami smołowemi jest zakazane, rozporządza się w porozumieniu z interesowanymi Ministerstwami królewsko węgierskimi, co następuje:

Wprowadzanie win barwnikami smołowemi zabarwionych, do obszaru cłowego austriacko-węgierskiego, jest zakazane.

Komory są więc obowiązane w razie podejrzenia badać posyłki win czerwonych dla sprawdzenia, czy nie są barwnikami smołowemi zabarwione.

Badanie to odbywać się ma według przepisów szczegółowej instrukcyi, która komorom będzie przystana a według której zabarwanie wina czerwonego barwnikami smołowemi udowadnia się zapomocą octu ołowiowego i alkoholu amyłowego, jeżeli bowiem wina czerwone nie są zabarwione, w takim razie po zmieszaniu nie następuje żadne zabarwienie oddzielającego się alkoholu amyłowego.

IV.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych, skarbu, handlu i rolnictwa z dnia 25. sierpnia 1895 (Dz. u. p. Nr. 136),

którem uzupełniają się postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z dnia 10. sierpnia 1892 (Dz. u. p. Nr. 134) o zakazie wprowadzania win zabarwionych barwnikami smołowemi.

W porozumieniu z interesowanymi Ministerstwami królewsko węgierskimi uzupełnia się rozporządzenie z dnia 10. sierpnia 1892 (Dz. u. p. Nr. 134) zabraniające wprowadzania win barwnikami smołowemi zabarwionych w ten sposób, że w takim razie, gdy badanie win czerwonych w myśl owego rozporządzenia zapomocą octu ołowiowego i alkoholu amyłowego nie wykaże zabarwienia barwnikami smołowemi, badać jeszcze należy te wina czerwone zapomocą żółtego tlenku rtęci podług instrukcyi komorom udzielonej.

Dopiero wtedy, gdy obadwa badania wykażą, że wino nie jest zabarwione, mogą komory na wprowadzenie go pozwolić.

W przypadkach wątpliwych a względnie, gdy podejrzenie o zabarwienie barwnikami smołowymi zostanie badaniem stwierdzone, winna komora w każdym razie przed oddaniem wina zasięgnąć opinii jednego z zakładów doświadczalnych austriackich lub węgierskich wymienionych w punkcie 5 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 10. sierpnia 1892 (Dz. u. p. Nr. 125).

V.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem handlu i sprawiedliwości z dnia 19. września 1895 (Dz. u. p. Nr. 147),

tyczące się używania niektórych barwników smołowych do barwienia towarów cukierniczych tudzież likworów, które same przez się są bezbarwne a dla zwyczaju bywają sztucznie barwione.

Zakaz wydany rozporządzeniem Ministerstwa stanu w porozumieniu z Ministerstwami handlu, sprawiedliwości i policji z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54), tudzież rozporządzeniem Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwami handlu i sprawiedliwości z dnia 1. marca 1886 (Dz. u. p. Nr. 34) w przedmiocie używania barwników otrzymanych z aniliny lub z innych części składowych smoły do fabrykacji rzeczy śniednych wszelkiego rodzaju — o ile takowe używane są do barwienia towarów cukierniczych, tudzież likworów, które same przez się są bezbarwne a dla zwyczaju bywają sztucznie barwione — uchyla się pod warunkami niżej podanymi co do następujących barwników smołowych, a mianowicie:

co do fuksyny, fuksyny kwaśnej, roscelliny, bordeaux, barwnika ponsowego, eozyiny, erytrozyny, floksyny, błękitu alizarynowego, błękitu anilinowego, błękitu wodnego, induliny, żółcieni kwaśnej R., tropaeoliny 000 (barwnik pomarańczowy I) fioletu metylowego, zieleni malachitowej, jakoteż co do barwników zielonych otrzymywanych przez zmieszanie powyższych barwników błękitnych i żółtych.

Rzeczonych barwników smołowych, dających używać się do barwienia towarów cukrowniczych tudzież likworów które same przez się są bezbarwne a dla zwyczaju bywają sztucznie barwione, wolno używać do celu powyższego tylko w takim razie, jeżeli nabyte zostały w pierwotnych opakowaniach tych fabryk, z których pochodzą. Na owinięciu pakietów podane być powinno, że bar-

wnik smołowy jest sposobny do rzeczzonego celu a nadto każdy pakiet opatrzony być ma pieczęcią lub znaczkami fabrykanta tudzież datą poświadczenia wydanego przez instytut chemiczny szkoły głównej, którą wymienić należy, potwierdzającego, że stosownie do wyników badania chemicznego wyrywkowego, które najmniej raz w każdym roku ma być ponawiane, wyrób jest wolny od wszelkiej przymieszki zdrowiu szkodliwej.

Fabrykant jest ciągle za to odpowiedzialny, żeby rzeczzone barwniki smołowe, które w handel wprowadza, opatrzone napisem wyrażającym ich przeznaczenie, tudzież jego pieczęcią a względnie znaczkami, były wolne od wszelkich przymieszek trujących i zdrowiu szkodliwych bądź metalicznych bądź organicznych.

VI.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwami handlu i sprawiedliwości z dnia 22. stycznia 1896 (Dz. u. p. Nr. 22),

którem uzupełniają się postanowienia rozporządzenia ministeryalnego z dnia 19. września 1895 (Dz. u. p. Nr. 147), tyczące się używania barwników smołowych nieszkodliwych.

Oprócz barwników smołowych oznaczonych w rozporządzeniu ministeryalnym z dnia 19. września 1895 (Dz. u. p. Nr. 147) pozwala się pod warunkami w temże rozporządzeniu przepisanymi używać także barwnika smołowego zwanego żółcieniem naftolową (dwunitro- α -naftolo-sulfonian sodowy) do barwienia towarów cukierniczych i likworów, które same przez się są bezbarwne a dla zwyczaju bywają sztucznie barwione.

Oznaczenia naukowe innych barwników smołowych, których używanie jest dozwolone, są następujące:

Fuksyna (chlorek rosaniliny);

Fuksyna kwaśna = Fuksyna S = Rubin (kwaśny rosanilino-dwusulfonian sodowy lub wapiowy);

Rocelina (sulfo-oksyazonaftalin);

Czerwień Bordeaux i Ponceau (przetwory działania kwasów β naftolo-dwusulfonowych na dwa azozwiązki ksylołu i następnych homologów benzolu);

Eozyna = czterobromo-fluoresceina;

Erytrozyna = czterojodo-fluoresceina;

Floksyna = czterobromo-dwuchloro-fluoresceina;

Błękit alizarynowy = $C_{17} H_9 NO_3$;

Błękit anilinowy = trójfenilorosanilina;

Błękit wodny = kwasy sulfonowe trójfeniloroaniliny;

Induliny = kwasy sulfonowe błękitu azodwufenilowego i jego pochodnych;

Żółcień kwaśna = prawdziwa R = sulfonian sodowy amido-azobenzolu;

Tropeolina 000 = Orange I = sulfoazobenzol- α -naftol;

Fiolet metylowy = chlorek sześć- i pięciometylo-pararosniliny;

Zieleń malachitowa = chlorek czterometylo-dwuamido-trójfenilo karbinolu.

Postanowienia przepisane rozporządzeniem ministeryalnym z dnia 19. września 1895 (Dz. u. p. Nr. 147) stosują się także do używania w przemyśle przetworów barwnikowych, które, jak tak zwane farby ciastowate, wyrabiane są z rzeczonych barwników w celu bezpośredniego barwienia materiałów.

Dozwolone barwniki i przetwory barwnikowe mają być corocznie na próbę badane w instytutach szkół głównych tutejszo-krajowych.

Dozwolonych barwników lub przetworów barwnikowych z nich wyrobionych wolno używać także w przemyśle piernikarskim i w innych przedsiębiorstwach, używających zabarwionych wyrobów cukrowych (polew cukrowych) lub likworów, jakoteż do barwienia skorup całych jaj (pisanek wielkanocnych)

VII.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem handlu z dnia 2. czerwca 1877 (Dz. u. p. Nr. 43),

o używaniu papieru zabarwionego do obwijania konfitur, surogatów kawy i innych przedmiotów śniednych tego rodzaju.

Zważywszy, że z wyrabianych obecnie i w polspolitem użyciu będących papierów różnobarwnych nie tylko zielone, lecz i inne, zabarwione są barwami szkodliwymi dla zdrowia a używane bywają do obwijania przedmiotów śniednych, Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem handlu, uzupełniając ze względu na zdrowie publiczne rozporządzenie Ministerstwa stanu z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54) stanowi, że do obwijania rozmaitych konfitur, cukrów, pieczyw, surogatów kawy i innych przedmiotów śniednych tego rodzaju używać wolno tylko zwykłego białego papieru lub tylko w masie zabarwionego i że wszelkie papiery zabarwione używane być mogą tylko na drugie owinięcie z wierzchu a i to tylko do tych przedmiotów śniednych, które, gdy się je zachowuje,

są zawsze suchymi i ani nie miękną, ani się nie topią, w skutek czego papier, którym są owinięte nie przylepia się do nich i nie nasiąka niemi.

VIII.

Rozporządzenie Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 20. listopada 1877 w porozumieniu z Ministerstwem handlu wydane (Dz. u. p. Nr. 105),

którem objaśnia się rozporządzenie z dnia 2. czerwca 1877 (Dz. u. p. Nr. 43) o używaniu papieru zabarwionego do obwijania przedmiotów śniednych.

Z podań wniesionych przez kilku przemysłowców okazuje się, że wyrażenie „papiery w masie barwione“, użyte w rozporządzeniu z dnia 2. czerwca 1877 (Dz. u. p. Nr. 43) rozmaicie bywa tłumaczone.

Z tego więc powodu przepisy w rozporządzeniu wzmiankowanym wydane a dotyczące się używania papieru zabarwionego do obwijania przedmiotów śniednych tamże wyszczególnionych, objaśnia się w ten sposób, że oprócz zwykłego papieru białego używane być mogą tylko takie papiery, które albo zrobione są ze szmat barwistych, albo tym sposobem pewną barwę otrzymały, że barwniki włożono do masy gdy była przerabiana w holendrze.

Wszelkie papiery, w inny sposób barwione, używane być mogą, z bacznością na okoliczności w rozporządzeniu powyższem wzmiankowane, tylko na drugie owinięcie po wierzchu.

IX.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych skarbu i handlu z dnia 30. listopada 1894 (Dz. u. p. Nr. 221),

którem zabrania się wprowadzania, wyrabiania sposobem przemysłowym, rozsprzedaży i dodawania do napojów wysokowych pędzonych tak zwanych esencji wzmacniających.

Wprowadzanie, wyrabianie sposobem przemysłowym, rozsprzedaż i dodawanie do napojów wysokowych pędzonych tak zwanych esencji wzmacniających, zawierających substancje silnie podniecające a mianowicie otrzymanywane z ostrych korzeni i roślin, jakoto z pieprzu, papryki, cebuli morskiej itp. lub istoty narkotyczne albo alkohol amyłowy (Fusel) a dodawanych do napojów wysokowych pędzonych w celu podwyższenia ich działania podniecającego i upajającego, zostaje w porozumieniu

z Rządem król. węgierskim zakazane na zasadzie postanowienia §. 6go rozporządzenia ministeryalnego z dnia 1. maja 1866 (Dz. u. p. Nr. 54), z powodu stwierdzonego opinią Najwyższej Rady zdrowia szkodliwego na zdrowie działania.

Zakaz niniejszy nie obejmuje wytworów alkoholycznych służących za środki lekarskie lub dyetetyczne.

235.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych, sprawiedliwości i handlu z dnia 13. października 1897,

zawierające postanowienia co do wyrobu lub przyrządzania naczyń do jadła i napojów, tudzież naczyń i przyborów, w których zachowuje się żywność lub których się do żywności używa, jakoteż co do kupczenia takimi przedmiotami.

Na zasadzie §. 6 ustawy z dnia 16. stycznia 1896, Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897 wydaje Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwami sprawiedliwości i handlu następujące postanowienia.

1.

Naczynia kuchenne, naczynia do jadła i napojów, miary do płynów, przybory stołowe służące za zabawki dla dzieci nie powinny być:

1. zrobione całkiem lub po części z ołowiu lub z miedzaka zawierającego na 100 części wagi, więcej ołowiu niż dziesięć części wagi;

2. pobielone wewnątrz cyną zawierającą ołów

3. lutowane miedzakiem, zawierającym na 100 części wagi więcej ołowiu niż dziesięć części wagi;

4. opatrzone takim szkliwem lub emalią, które po półgodzinnem gotowaniu z octem zawierającym na 100 części wagi, 4 części wagi kwasu octowego zaczynają go ołowiem.

Szkliwo i emalia powinny być dobrze stopione z podkładem i nie mają się łuszczyć.

Do wyrobu części metalowych flaszeczek do karmienia dzieci nie wolno używać miedzaków zawierających na 100 części wagi więcej ołowiu niż jedną część wagi.

§. 2.

Do owijania jadła tudzież tytoniu do żucia i żuwania nie wolno używać cynfolii zawierającej na 100 części wagi więcej ołowiu niż jedną część wagi.

§ 3.

Do czyszczenia naczyń, w których zachowuje się napoje nie wolno używać śrutu zawierającego ołów.

§. 4.

Kamieni młyńskich, w których powierzchnie mielącej mieści się ołów lub materiały ołów zawierające nie wolno używać do wyrobu żywności i posiłków.

§. 5.

Kauczuku zawierającego ołów nie wolno używać do wyrobu kubków na napój i zabawek.

Do wyrobu pipek, ssawek itp. części składowych flaszeczek do karmienia dzieci, wężownic do spuszczenia piwa, wina, octu, do wyrobu obrączek, któremi puszkki na konserwy bywają zaszczelniane, nie wolno używać kauczuku zawierającego ołów lub cynk.

Jeżeli przedmioty takie wyrobione są z dodatkiem siarczku antymonu, wolno ich używać tylko pod tym warunkiem, żeby miedzane w rozcieńczonym roztworze kwasu winnego nie zaczynały go antymonem.

§. 6.

Naczyń i przyborów mosiężnych lub miedzianych można używać do wyrobu żywności tylko pod warunkiem, żeby były wewnątrz pobielone cyną niezawierającą ołowiu. Pobielenie powinno być starannie zrobione i utrzymywane i w porę odnawiane.

§. 7.

Moździerzy i wag mosiężnych, niepobielonych, wolno używać do wyrobu i przy sprzedawaniu żywności, lecz moździerze takie i takie talerze wagowe utrzymywać należy czysto z jak największą starannością.

Podobnież do gotowania karamelu, do wyrobu cukierków, do warzenia soków owocowych, tudzież do wyrobu konserw jarzynowych wolno używać naczyń miedzianych niepobielanych pod następującymi warunkami:

1. Naczynie miedziane w użyciu będące powinny być zawsze lśniące wyszorowane, sucho trzymane i tak zachowywane, żeby nie były wystawione

na działanie kwaśnych wyziewów tudzież płynów kwasy lub sól zawierających;

2. gdy naczynia te bierze się do użycia, należy na to, żeby były starannie wyczyszczone i żeby wewnętrzna ich powierzchnia miała lśniący metaliczny połysk;

3. wyroby przyrządzone w naczyniach miedzianych nie pobielenych trzeba niezwłocznie po ich przyrządzeniu, jeszcze gorące, przełożyć do naczyń metalowych pobielenych lub emaliowanych;

4. używanie cedzideł miedzianych niepobielenych do wyjmowania jarzyn ugotowanych, jest zakazane;

5. Zakazuje się dodawania choćby w najmniejszej ilości jakiegos̄ związku miedzianego do jarzyn czy to przed gotowaniem czy podczas gotowania, tudzież wpuszczania do naczynia w którym się takowe gotuje substancji ułatwiających rozpuszczanie się miedzianych ścian naczynia. Przy gotowaniu jarzyn wystrzegać się należy wszelkiej takiej manipulacji, któraby ułatwiała nasiąknięcie ich miedzią.

§. 8.

Liści winogradowych i jakichkolwiek innych skropionych roztworem wiotryolu miedzianego lub w jakikolwiek inny sposób zdrowiu szkodliwy, nieczyszczonych, nie wolno używać do owijania żywności i posiłków.

§. 9.

Naczyń kuchennych z niklu technicznie czystego można bezszkodnie używać.

Natomiast nie pozwala się używać naczyń i przyborów cynkowych do przyrządzania lub zachowywania żywności lub do jakiegokolwiek takiej czynności, w którejby stykały się z żywnością.

§. 10.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w wykonanie jednocześnie z ustawą z dnia 16. stycznia 1896, Dz. u. p. Nr. 89 z r. 1897, o kupczeniu żywnością i niektórymi przedmiotami użytkowymi.

Badeni r. w.

Gleispach r. w.

Glanz r. w.

236.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych i handlu z dnia 13. października 1897,

tyczące się przemysłowego wyrobu wody sodowej.

Dla zapobieżenia narażeniu zdrowia przez używanie wody sodowej przemysłowo wyrobianej roz-

porządza się z uchYLENIEM rozporządzenia ministerjalnego z dnia 11. lipca 1888 (Dz. u. p. Nr. 120):

1. Do wyrobu wody sodowej wolno używać tylko takiej wody, która stosownie do wyniku chemicznego a gdyby Władza uznała to za potrzebne, także bakteriologicznego badania uznana zostanie za zupełnie zdatną na napój dla ludzi.

Zródło, z którego bierze się wodę, chronić należy od oneczyszczenia; biorąc wodę, przestrzegać należy jak największej czystości.

Kwas węglowy, którym nasycza się wodę, powinien być wolny od wszelkich nieczystości psujących smak.

2. Wodę sodową wyrabiać wolno tylko w takich lokalach, które są do tego całkiem sposobne ze względu na czystość jaka tam ma panować i ze względu na możliwość utrzymania w czystości przyrządów i naczyń do fabrykacji potrzebnych.

3. Miedziany przyrząd do mięszania i mięszadło należy pobielić czystą cyną bez wszelkiego przydatku ołowiu. Rura łącząca, która prowadzi do przyrządu napełniającego, nie powinna być ani ołowiana, ani cynkowa, ani zrobiona z kauczuku wulkanizowanego, cynk zawierającego. Jeżeli rury doprowadzające i odprowadzające mają być zrobione z cyny, pozwala się, by cyna zawierała 1% ołowiu. Rury doprowadzające i odprowadzające, jeżeli są miedziane, powinny być pobielenne czystą cyną bez przymieszki ołowiu.

Pobielenie utrzymywać należy zawsze w dobrym stanie.

4. W naczyniu do mięszania nie wolno trzymać zapasu wody sodowej. Jeżeli więc fabrykacja ma być na czas dłuższy przerwana, wodę sodową wylać należy do szczętu z naczynia do mięszania i nim się fabrykacja na nowo rozpocznie, wypłukać trzeba to naczynie czystą wodą

5. Stop cynowy na zamknięcia syfonowe do flaszek wodę sodową zawierających, zawierać może najwięcej 10% ołowiu.

Rurka, którą woda we flaszcze wznosi się do góry, powinna być szklana.

6. Fabrykanci wody sodowej obowiązani są czuwać nad utrzymaniem w czystości flaszek do wody sodowej.

Flaszki, na których dnie lub ścianach utworzyły się osady, winny być wyłączone od sprzedaży.

7. Dopuszczenie do przemysłowego trudnienia się wyrobem wody sodowej poprzedzać ma na przyszłość, prócz badań potrzebnych w celu pozwolenia na otwarcie zakładu przedsiębiorstwa w myśl §. 25 ustawy przemysłowej, zbadanie wody, która ma być używana do wyrobu wody sodowej, jakoteż zbadanie lokalu, w którym fabrykacja ma się odbywać pod względem wymagań w ustępie 1 i 2 niniejszego rozporządzenia przepisanych.

8. Postanowienia ustępu 7, dotyczące się badania jakości wody i pozwolenia do jej używania, stosowane być mają także w tych przypadkach, jeżeli przemysłowiec zamierza używać innej wody, zamiast tej, której pozwolono używać.

Jeżeli zakład przemysłowy przeniesiony być ma do innej siedziby, zastosować należy wszystkie postanowienia ustępu 7 go.

9. Władze polityczne i zwierzchności gminne obowiązane są przekonywać się za pomocą częstszych rewizyj, czy zarządzenia powyższe są ściśle zachowywane.

Badeni r. w.

Glanz r. w.

237.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych i handlu z dnia 13. października 1897,

tyczące się używania przyrządów lewarowych przy przemysłowym wyszynku piwa.

Dla zapobieżenia narażaniu zdrowia przez używanie przyrządów lewarowych przy przemysłowym wyszynku piwa, Ministerstwa spraw wewnętrznych i handlu uznają za stosowne z uchyleniem rozporządzenia ministeryalnego z dnia 1. marca 1882 (Dz. u. p. Nr. 29), rozporządzić pod względem używania tych przyrządów w lokalach wyszynku piwa i w gospodach, co następuje:

1. Każdy szynkarz, który do wykonywania swego przemysłu używa przyrządów lewarowych do piwa winien zawiadomić o tem Władzę przemysłową.

2. Władza przemysłowa ma zbadać a to, jeżeli nie jest oraz Władzą gminną, w obecności przetożonego gminy, czy przyrząd, który ma być używany, odpowiada wymaganiom poniżej opisanym i stosownie do stanu rzeczy orzec, czy może dozwolnić używania przyrządu.

Jeżeli nie ma nic do zarzucenia, dozwolnić należy zgłaszającemu się używania przyrządu pod warunkiem ścisłego przestrzegania ostrożności, w rozporządzeniu niniejszem wyszczególnionych.

Jeżeli jest co do zarzucenia, danie pozwolenia wstrzymać należy aż do usunięcia wad.

3. Przyrządy lewarowe, których wolno używać do szynkowania piwa, odpowiadać powinny następującym wymaganiom:

a) Przyrząd ustawiony być ma w taki sposób, aby można było zasilać go ciągle czystem powietrzem. Jeżeli przeto ustawiony jest w takim miejscu, które nie daje samo przez się rękojmi, że istotnie tak będzie, pompa powietrzna winna

być połączona z rurą ssącą, doprowadzoną do tego miejsca, które położeniem swoim zapewnia przyrządowi przystęp świeżego powietrza. Uście rury ssącej, wychodzącej na wolne powietrze, nie powinno w żadnym razie znajdować się niżej niż na 2 metry nad powierzchnią ziemi. Zabezpieczyć je należy nasadką lejkowatą, opatrzoną sitkiem i wysłaną bawełną, aby tylko czyste powietrze, wolne od pyłu i wyziewów, mogło wchodzić do zbiornika powietrza. Bawełnę odmieniacz trzeba w miarę potrzeby najrzadziej zaś co dni 14.

b) Pomiędzy pompą powietrzną a zbiornikiem powietrza, przymocowane być powinno odpowiednie naczynie na oliwę, opatrzone kurkiem do spuszczenia.

c) Dla przeszkodzenia, aby piwo nie wracało z beczi do zbiornika powietrza, znajdować się powinien w miejscu stosownem odpowiedni przyrząd (kłapa wsteczna). — Puzdro kłapy wstecznej powinno się łatwo otwierać a kłapa powinna łatwo dać się wyjąć dla wyczyszczenia.

d) Przewody rurowe, o ile piwo z nimi się styka, zrobione być mogą tylko z czystej cyny (z przymieszką najwięcej 1 od sta ołowiu) lub z szkła; średnica rur przewodnich winna mieć najmniej 10 milimetrów.

Rura do piwa opatrzona być ma w miejscu najniższym kurkiem do spuszczenia, zapomocą którego piwo, znajdujące się w rurze, można spuścić, jeżeli szynkowanie ma być przerwane.

Do zabezpieczenia szczelności w miejscach, gdzie rury przewodnie są z sobą spójone, tudzież w zakrzywieniach, nie dających się uniknąć, wolno używać rur kauczukowych, które jednak powinny być zrobione z czystego kauczuku, nie zawierającego soli metalicznych.

e) Celem regulowania ciśnienia powietrza, umieszczony być powinien indykator w pobliżu kurka szynkarskiego. Ciśnienia powietrza ograniczyć należy do najwięcej jednej atmosfery.

f) Kwasu węglowego można używać zamiast powietrza do wywierania ciśnienia, tylko za szczególnem pozwoleniem Władzy przemysłowej a pozwolenie to dane być może tylko w takim razie, jeżeli jest rękojnia, że kwas węglowy będzie otrzymywany i czyszczony ze świadomością rzeczy. Także i do tych przyrządów stosowane być mają odpowiednio co do ich konstrukcyi te same przepisy, co do przyrządów lewarowych o ciśnionem powietrzu, z wyjątkiem podanych pod a).

g) Pojedyncze części przyrządów lewarowych do piwa, mianowicie zaś rury, które piwo przewodzą, powinny być zawsze całkiem czyste.

Aby je wyczyścić, trzeba przez nie przepuszczać parę wodną lub wodę gorącą, albo też dwuodsetkowy roztwór sody, a następnie spłukać wodą i powtarzać to dopóty, aż woda po wypłokaniu odchodząca będzie całkiem czysta.

Jeżeli niema innego urządzenia do czyszczenia, w takim razie napełnia się beczkę gorącą wodą lub roztworem sody i plyn ten za pomocą pompy powietrznej wyprowadza się przewodem do piwa, poczem tym samym sposobem wypłókać można przewód zimną wodą.

4. Przyrządy lewarowe, któremi piwo wyprowadzać się ma do kurka szynkarskiego, nie używając powietrza lub kwasu węglowego do wywierania ciśnienia i które podczas szynkowania tamują przystęp powietrza do piwa znajdującego się w przyrządzie, zrobione być powinny z takiego materiału i mieć taką konstrukcyę, aby piwo nie łączyło się mianowicie z szkodliwymi zdrowiu metalami i aby w ogóle smak piwa nie psuł się w skutek używania przyrządu.

Przyrządy te powinny być zrobione tak, aby wszystkie ich części, z któremi się piwo styka, mogły być dokładnie wyczyszczone.

Przyrząd trzeba wypłókać i wyczyścić za każdym spuszczeniem piwa, które się w niem znajdowało, a nadto wyczyścić należy rurę przewodnią, dochodzącą do kurka szynkarskiego.

Aby spuścić piwo z beczki do przyrządu lewarowego, używać wolno do tego tylko takich węzownic lub rur, przez które piwo przechodząc nie może mieszać się z metalami szkodliwymi zdrowiu.

Mianowicie nie wolno używać do tego rur ołowianych, miedzianych, mosiężnych, cynkowych, a węzownice kauczukowe nie powinny być napuszczone ciężkimi tlenkami metalicznymi.

Szynkarze, posiadający przyrządy lewarowe do piwa tego ostatniego rodzaju, obowiązani są także donieść o ich używaniu Władzy przemysłowej, która po otrzymaniu uwiadomienia postąpić sobie ma podobnie, jak to pod 2 jest przepisane i gdyby znalazła wady, zarządzić co potrzeba ku ich usunięciu.

5. Władze przemysłowe i przełożeni gmin winni odbywać częstsze rewizye dla przekonania się, czy przepisy powyższe są ściśle zachowywane.

Pozwolenie do używania przyrządu cofnąć należy w razie kilkakrotnego uchybienia przepisom powyższym, a w razie wielkiej niedbałości, nawet za pierwszym wykroczeniem.

Cofając pozwolenie, Władza przemysłowa zarządzić ma środki potrzebne do zapewnienia skutku.

Badeni r. w.

Glanz r. w.

238.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych i handlu z dnia 13. października 1897,

którem tak zwane „obrazki do przyklejania“, pyłem szklanym posypane, jakich dzieci do zabawy używają, zostają zakazane.

Z uwagi, że w handlu pojawiają się tak zwane „obrazki do przyklejania“ pyłem szklanym posypane, dla dzieci do zabawy przeznaczone, z których ów pył szklany, ścierający się łatwo, może dostawać się do ócz. do ust i do narządów oddechania dzieci i działać wielce szkodliwie na ich zdrowie, Ministerstwa spraw wewnętrznych i handlu z uchyle niem rozporządzenia ministeryalnego z dnia 28. listopada 1890 (Dz. u. p. Nr. 205). uznają za stosowne ze względu na zdrowie publiczne zakazać wyrobu, obrotu i zbytu takichże obrazków.

Badeni r. w.

Glanz r. w.

239.

Rozporządzenie Ministerstw spraw wewnętrznych i handlu z dnia 13. października 1897,

zabraniające sprzedaży i używania anyżu gwiazdowego „japońskiego“ (owoców skimmi) do celów lekarskich, tudzież spożywania go w jakikolwiek inny sposób.

Ponieważ w skutek fałszowania prawdziwego (chińskiego) anyżu gwiazdowego (badyanu) podobnymi wielce do niego owocami rośliny *Illicium religiosum Siebold*, znanymi pod nazwą anyżu gwiazdowego japońskiego (owoców Skimmi) zdarzyły się przypadki otrucia anyżem gwiazdowym (badyanem) często używanym jako przyprawa i jako środek lekarski, Ministerstwo spraw wewnętrznych. w porozumieniu z Ministerstwem handlu, widzi się zniewolonem z uchyle niem rozporządzenia ministeryalnego z dnia 7. czerwca 1881 (Dz. u. p. Nr. 50) zakazać używania i sprzedaży anyżu gwiazdowego japońskiego do celów lekarskich i do spożywania w jakikolwiek inny sposób i podaje poniżej oznaki, po których anyż gwiazdowy prawdziwy odróżnić można od japońskiego.

Obadwa gatunki anyżu są owocem zbiorowym, składającym się zwyczajnie z ośmiu owoców pojedynczych, przyrośniętych do krótkiego pieńka środkowego tak, iż tworzą gwiazdkę. Całe owoce prawdziwego anyżu gwiazdzistego są w ogóle większe (średnica 22—42 mm), oraz cięższe i bardziej drzewiaste niż anyżu gwiazdzistego japońskiego, które w ogóle są mniejsze (średnica 16—33 mm), lżejsze i mniej drzewiaste. U prawdziwego anyżu gwiazdzistego znajduje się bardzo często na owocu szypułka owocowa lub czopowata pozostałość szypułki owocowej; blizna szypułki owocowej jest zagłębiona i nie otoczona jaśniejszym korkowatym obrąbkem.

W prawdziwym towarze znachodzą się często oderwane szypułki owocowe, na jednym końcu grubsze, pałkowate, zagięte, mające 25—50 mm długości a 1½—2 mm grubości; nasienie wykruszone pojawia się tylko w małej ilości.

U owoców anyżu gwiazdzistego japońskiego szypułka owocowa znajduje się nader rzadko, a jest prawie zawsze blizna szypułki owocowej gładka, płaska, okrągła, otoczona jaśniejszym, wąskim, wypukłym obrąbkem. Towar zawiera mało oderwanych szypulek, znajdujące się są proste, jednostajnej grubości, po obu końcach po większej części otoczone jasną pierścieniową korkowatą wypukłością, mają 10—30 mm długości, 1 mm grubości. Nasienie wykruszone znachodzi się często.

Pojedyncze owoce prawdziwego anyżu gwiazdzistego są większe, mocniej ściśnięte, mniej pękate i rozpęknięte, po większej części z końcem krótkim, grubym, często tępym, w linii prostej wydłużonym lub nieco w górę zagiętym. Pojedyncze owoce anyżu gwiazdzistego japońskiego są mniejsze, pękate, bardziej rozpęknięte, po większej części z końcem cienkim, dziubowatym, w górę zakrzywionym lub nawet haczykowato zagiętym.

Woń prawdziwego anyżu gwiazdzistego jest przyjemna, anyżkowa, smak anyżkowy, nieco słodkawy. Anyż gwiazdzisty japoński ma woń właściwą, balsamiczną, nie anyżkową, smak najprzód ostry, kwaśny, potem aromatyczny, przypominający kardamom, w końcu gorzki.

Nasiona prawdziwego anyżu gwiazdzistego są bardziej zgniecione; nasiona anyżu gwiazdzistego japońskiego są okrągłejsze, mniej zgniecione i mają na jednym końcu (jak prawdziwy anyż gwiazdzisty) brodawkowatą wypukłość pępkową, na drugim zaś końcu często wypustek guziczkowaty.

Owoce prawdziwego anyżu gwiazdzistego dają proszek ciemny, czerwono-brunatny, owoce anyżu japońskiego proszek jasno-brunatny, czerwony. Gotowany w rozcieńczonym ługu potażowym, nadaje pierwszy płynowi barwę czerwoną krwi, ostatni barwę pomarańczowo-brunatną.

Badeni r. w.

Glanz r. w.

